

1. Introducció

L'educació té un paper polític tan rellevant que en els períodes electorals tots els partits polítics la tenen en compte. Els programes amb els que concorren a les eleccions recullen sempre la necessitat d'incrementar la despesa pública en educació. És un discurs recurrent però que sovint s'oblida a l'hora de governar i que no troba espai a l'agenda política del dia a dia.

L'educació és el principal instrument per a la reducció de la pobresa, les millores en salut i la igualtat de gènere, la pau, l'estabilitat i la qualitat democràtica.

No cal justificar que la inversió en educació pública ajuda al desenvolupament de les persones, millora el benestar de la societat i promou la cohesió social.

Des del segle passat disposem d'estudis que analitzen l'impacte que té l'educació en la societat en el seu conjunt:

- Schultz va desenvolupar el 1959 la teoria del capital humà que reconeix que per explicar certs fenòmens macroeconòmics, com el creixement del PIB, és necessari incloure a part del capital i el treball, un tercer factor: el conjunt d'habilitats, capacitats i coneixements de les persones treballadores.
- A partir d'aquí, els treballs de Lucas i Uzawa introdueixen en la funció de producció el concepte del *capital humà*.
- Posteriorment, Lucas (1988) observa que les societats amb major nivell educatiu són societats que adopten millor les noves tecnologies, incrementant així el creixement econòmic que reverteix en el conjunt de societat.
- Romer (1990) relaciona el nivell educatiu amb la creació d'idees i el desenvolupament d'innovacions.

Conscients d'aquesta evidència, els discursos polítics preelectorals emfatitzen la centralitat de l'educació i defensen la importància de la inversió en educació, sent un pilar fonamental de la política pública a llarg termini. La forta obstinació queda posteriorment relegada per l'aparició d'altres temes que configuren les agendes polítiques del governants. Tot i ser molts i coneguts els seus beneficis en l'esfera social, no s'ha protegit l'educació de les retallades pressupostàries durant la darrera crisi econòmica. Com és possible? Perquè els resultats i l'impacte de la inversió educativa no són excessivament visibles en el curt termini, de manera que les "retallades" no tenen un cost evident de forma immediata com sí succeeix en la inversió en salut, per posar un exemple.

Però la crisi econòmica també ha posat en evidència la necessitat de canviar el model productiu, un model que s'ha caracteritzat per ser poc competitiu, de baixa productivitat i baix valor afegit.

La recepta de les institucions econòmiques internacionals per a la sortida de la crisi és que les economies nacionals passin a models productius basats en el coneixement, la innovació i la recerca; que apostin per la industrialització en sectors d'alt impacte i pels serveis basats en el coneixement.

Estem davant d'una paradoxa: en època de crisi reduïm la despesa en educació i, a la vegada, per sortir de la crisi necessitem una ciutadania millor formada per afrontar el nou model productiu i assentar les bases d'un desenvolupament econòmic sostenible a mig i llarg termini.

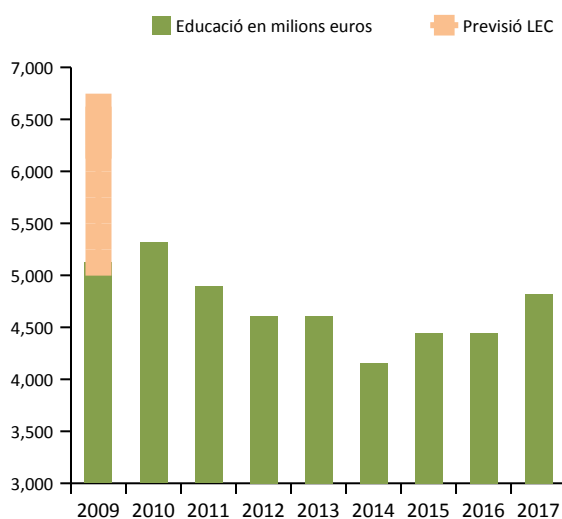
No hi ha millor manera de conèixer la política pública que desenvolupa un determinat govern que llegint la Llei de pressupostos que cada any aprova el Parlament.

Ni els programes polítics dels partits que concorren a les eleccions, ni el discurs d'investidura del President del govern ni el Pla de govern ens aporten tanta informació veraç sobre l'acció real del Govern com la Llei de pressupostos. Aquest article vol aportar una anàlisi de la informació recollida en dels Pressupostos de la Generalitat de Catalunya en

els darrers anys pel que fa a la inversió en educació i com aquesta respon a la ideologia que hi ha al darrera dels nostres governants.

A l'any 2009, el Parlament de Catalunya aprova la Llei d'Educació de Catalunya (LEC). La disposició final segona de la LEC recull el compromís que el Govern incrementarà progressivament els recursos econòmics destinats al sistema educatiu per tal de situar en vuit anys la despesa educativa a l'entorn, com a mínim, del 6% de producte interior brut (PIB). La llei anava acompanyada d'una memòria econòmica que recollia una projecció de la inversió derivada del desplegament de la normativa. En 4 anys, els pressupostos educatius s'incrementarien en 1.000 milions d'euros respecte al pressupost del 2009 i en 8 anys l'increment seria de 1.500 milions d'euros.

Pressupost Educació (M€)

Font: elaboració pròpia a partir de "Pressupostos de la Generalitat de Catalunya". Estat d'Ingressos i despeses (anys 2009 fins 2017)

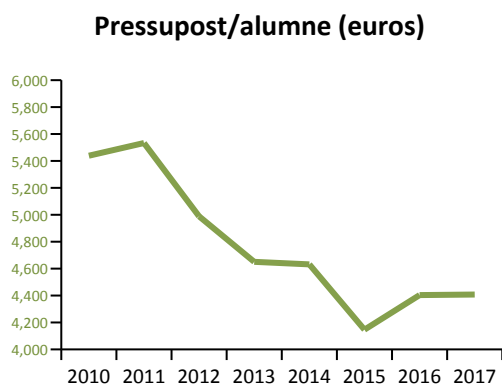
Què és el que ha passat? En aquest quadre podeu veure l'evolució del pressupost del departament d'ensenyament des de l'any 2009 i la projecció d'increment que havia previst la LEC.

A partir de l'exercici 2011 però sobre tot en el 2012, el pressupost del departament d'ensenyament es redueix, apareixen les retallades en educació que afecten a tots els nivells educatius. **Tot i els beneficis reconeguts i evidents de la inversió en educació, en períodes de crisi econòmica**

o d'ajustos pressupostaris, aquestes partides es veuen força afectades.

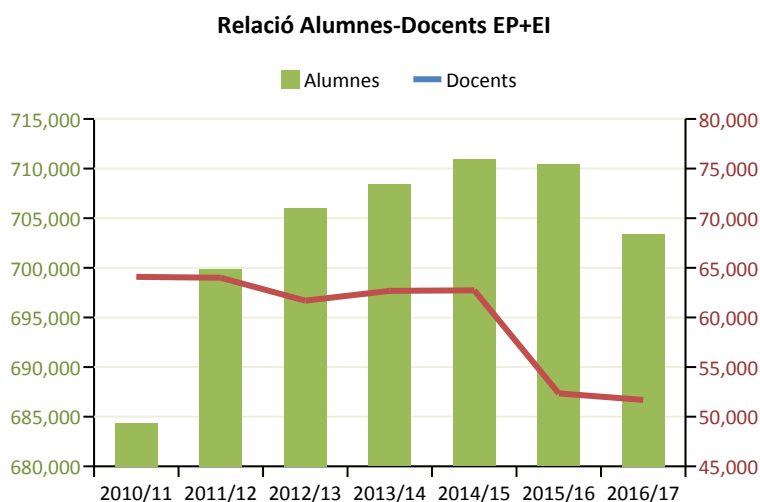
El pressupost del govern de la Generalitat al 2010 era de 5.318 milions d'euros. A l'any 2014, el pressupost es va reduir fins al 4.157 milions, és a dir en un 22%. Tot i que en els dos últims exercicis pressupostaris s'han incrementat els recursos, el pressupost del 2017 és encara casi un 10% inferior al del 2010.

A la vegada que el pressupost es reduïa, el nombre d'alumnes matriculats augmentava:

Font: elaboració pròpia a partir de "Pressupostos de la Generalitat de Catalunya" Estat d'Ingressos i despeses (anys 2010 fins 2017) i de les estadístiques del Departament d'Ensenyament.

El nombre d'alumnes matriculats a Catalunya en la franja entre 3 i 16 anys ha passat de 941.750 a al curs 2009/10 a 1.007.950 al 2016/17. Així doncs, mentre que el nombre d'alumnes ha incrementat un 10%, la despesa en educació s'ha reduït en la mateixa quantitat. Aquest és el motiu pel qual la despesa per alumne ha passat des de 5.533 euros del curs 2010/11 a 4.403 en el curs 2016/17, una reducció del 20,3%. Hem de tenir en compte que aquesta xifra va arribar a ser un 25,1% inferior al pressupost per alumne a l'any de referència (2010).

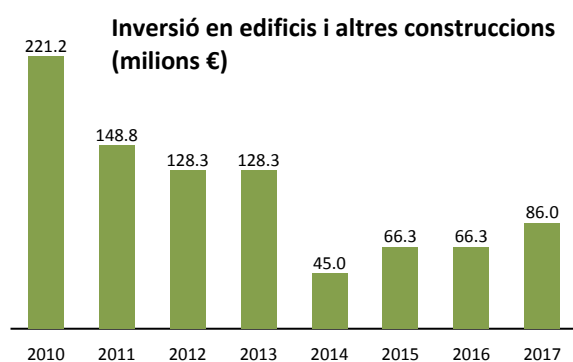
Font: elaboració pròpia a partir de "Estadístiques del departament d'Ensenyament"

1. Variacions en les partides pressupostàries

La reducció de la despesa pública afecta a tots els departaments i la imposa el govern sent els responsables d'Economia els que la distribueixen entre les unitats departamentals de forma equivalent. Observant el pressupost del departament d'Ensenyament, podem veure que hi ha moltes partides compromeses, que no poden ser reduïdes en el curt termini. Aproximadament el 70% de la despesa d'ensenyament és despesa corrent. La despesa en personal (d'administració i serveis i personal docent) oscil·la entre 60 i el 65% de la despesa total. La part que més fàcilment es pot reduir és la que afecta a les inversions en equipaments, programes de formació o suport, serveis a la comunitat educativa, etc. Sovint aquestes reduccions afecten a aspectes que condicionen la qualitat del sistema educatiu.

I. Inversió en equipaments i altres construccions

Evolució de la partida pressupostària corresponent a inversions en equipaments.

Partida	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Inversions en edificis i altres construccions	221.223.660	148.823.378	128.313.700	128.313.700	45.020.086	66.336.642	66.336.642	85.958.618

Font: elaboració pròpia a partir de "Pressupostos de la Generalitat de Catalunya". Estat d'Ingressos i despeses (anys 2010 fins 2017)

Si l'any 2010, el govern destinava 221,2 milions d'euros a la construcció d'edificis educatius, l'any 2014 s'hi van dedicar 45 milions d'euros, una disminució del 80%. La reducció al 2015 i 2016¹ era del 70% i a l'any 2017 del 61%. Així doncs, si prenem com a referència la inversió de l'any 2010, s'ha deixat d'invertir en equipaments educatius **879,46** milions d'euros en el període considerat.

Paral·lelament, les assignacions en concepte de manteniment tant d'edificis i construccions com d'altre immobilitzat material també es redueixen considerablement. A l'any 2010, s'hi dedicaven 3.132.240 euros. Aquesta quantitat s'ha anat reduint fins arribar l'any 2016 a la xifra més baixa de tot el període amb 569.000 euros. Al 2017 es recupera sent de 2.490.000 euros sense arribar a la quantitat del 2010.

En conclusió, es redueix la inversió en noves construccions, envellint-se els equipaments a la vegada que es congelen i disminueixen considerablement, fins a un 82%, les assignacions en

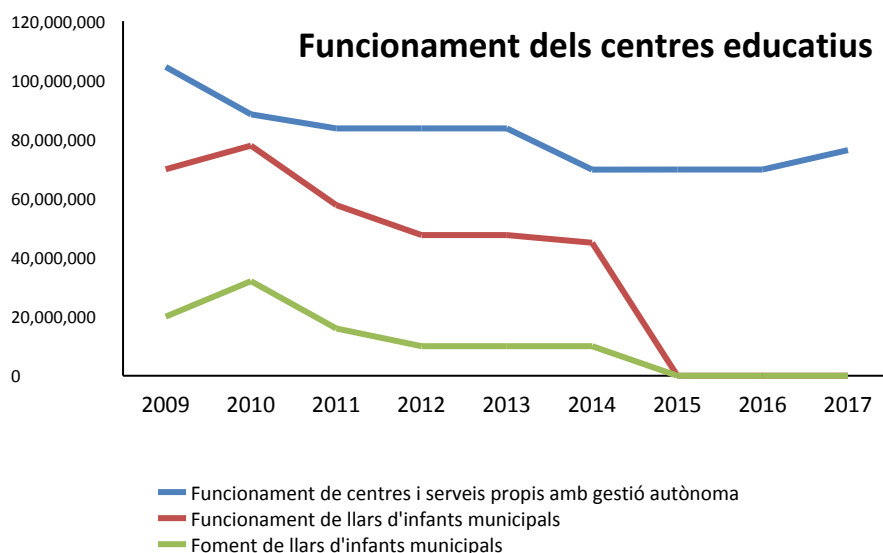
¹ Al 2016 els pressupostos de la Generalitat de Catalunya es van prorrogar. Per aquest any, tenim els mateixos valors que en el pressupost del 2015.

concepte de despeses de manteniment. Aquesta situació deixa a les escoles i instituts en una situació crítica al no poder fer front a la conservació de les seves instal·lacions.

II. Despeses de funcionament dels centres educatius

Analitzarem les quantitats assignades als centres educatius en concepte de despeses de funcionament.

Partida	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Funcionament de centres i serveis propis amb gestió autònoma	88.455.260	83.696.855	83.696.855	83.696.855	69.750.000	69.778.608	69.778.608	76.350.000
Funcionament de llars d'infants municipals	77.870.000	57.742.416	47.599.400	47.599.400	45.000.000	Eliminada	Eliminada	Eliminada
Foment de llars d'infants municipals	32.000.000	16.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	Eliminada	Eliminada	Eliminada

Font: elaboració pròpia a partir de "Pressupostos de la Generalitat de Catalunya". Estat d'Ingressos i despeses (anys 2009 fins 2017)

Les despeses de funcionament dels centres públics s'han reduït un 21% fins al 2016 i un 14% en el 2017 respecte a l'any 2010. Les escoles han deixat de rebre en set anys 82,44 milions d'euros, xifra considerable si tenim en compte que les despeses reals de funcionament (neteja, electricitat, calefacció, comunicacions, despeses de l'activitat docent, etc.) són fixes sempre que es mantingui l'activitat a l'escola.

L'educació de 0 a 3 anys també s'ha vist també molt afectada. El departament d'ensenyament dedicava una part del seu pressupost al foment de la construcció de llars d'infants municipals i també al funcionament. De fet, s'havia assolit el compromís amb l'administració local de transferir part dels recursos necessaris per la prestació del servei. En la sèrie es pot observar que a partir del pressupost de l'any 2015 les dues partides desapareixen després d'haver estat reduïdes considerablement en els exercicis anteriors. L'any 2010, el govern de la Generalitat transferia als ens locals 77,9 milions d'euros en concepte de funcionament de llars d'infants i 32 milions d'euros per al foment. Al 2014, aquestes quantitats són de 69,75 i 10 milions d'euros respectivament; és a dir, una reduccions del 40 i del 70% en cada cas. Ara sabem que tot i estar pressupostades les assignacions al funcionament, una part d'aquestes es van destinar en l'execució al pagament² de concerts educatius.

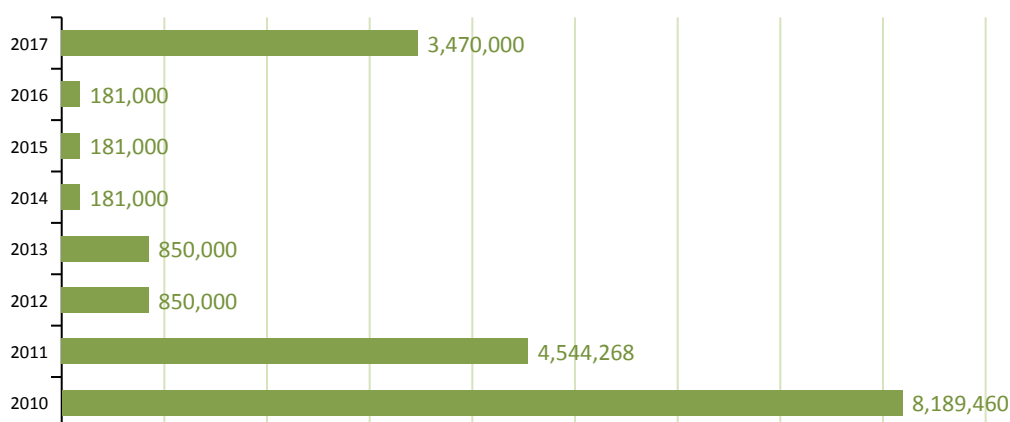
III. Assignació a programes i suport educatiu

A partir del 2010, desapareix una assignació específica per a innovació educativa i la partida per actuacions de suport a centres educatius passa de 17,3 milions d'euros a 0,84 milions en 2016 i 2015 i 1,3 milions en 2017. Si s'hagués mantingut les assignacions del 2010 per les actuacions de suport, el sistema educatiu hauria disposat de 109 milions d'euros que han estat retallats. La reducció de la despesa en programes o serveis de suport pot condicionar profundament una millor o pitjor qualitat de l'educació (Bonal, 2015).

Partida	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Innovació Educativa	1.320.920	Eliminada	Eliminada	Eliminada	Eliminada	Eliminada	Eliminada	Eliminada
Actuacions singulars de suport a centres educatius	17.281.990	6.538.765	700.000	700.000	861.409	844.079	844.079	1.330.000

Font: elaboració pròpia a partir de "Pressupostos de la Generalitat de Catalunya". Estat d'Ingressos i despeses (anys 2010 fins 2017)

IV. Formació del personal docent

Font: elaboració pròpia a partir de "Pressupostos de la Generalitat de Catalunya". Estat d'Ingressos i despeses (anys 2010 fins 2017)

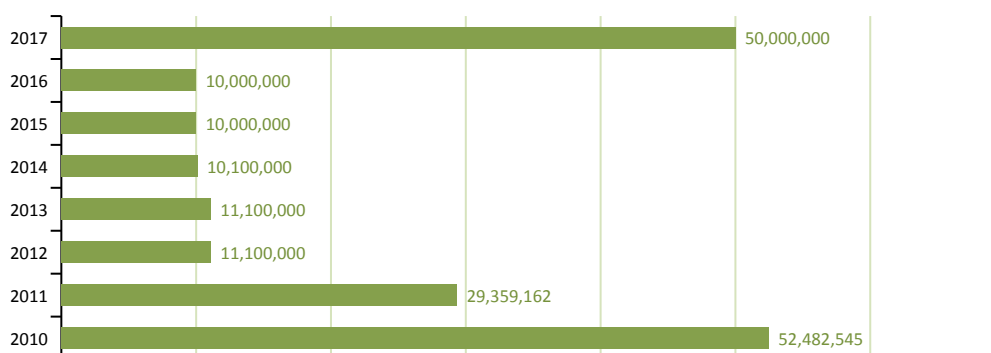
Una partida que ha patit de forma considerable els efectes de les "retallades" és la despesa en formació del personal docent. Al 2010, l'assignació destinada a la formació del personal docent va ser de 8.189.460 euros a l'any 2015 i 2016 aquesta quantitat s'havia reduït fins als 181.000 euros, una reducció del 98%. En el pressupost del 2017 la partida es recupera fins als 3.470.000 euros, mantenint-se encara un descens del 58%.

² Casos que han saltat a la llum pública en relació a la modificació de crèdit de la partida de funcionament de les llars d'infants municipals (2012 de 42,7 M€ i 2014 traspàs de 39M€ El Periódico del 13 de març de 2017). Aquesta partida es va destinar al pagament de concerts educatius. És a dir, a l'any 2012, les escoles privades concertades van rebre a part de la quantitat consignada en el pressupost, 42,7 milions d'euros que pertanyien al funcionament de les llars d'infants municipals.

Sobre els efectes de la reducció d'aquesta assignació pressupostària, l'OCDE en 2013 recomanava als governs invertir els recursos públics destinats a educació de forma més eficient i destacava evitar la reducció de la partida de formació del personal docent, ja que les assignacions a la formació- tant inicial com continua- són beneficioses per millorar el rendiment dels sistemes educatius.

V. Beques i ajuts a l'estudi

En la següent sèrie es pot veure l'evolució de les assignacions pressupostàries per a beques i ajuts a l'estudi.

Font: elaboració pròpia a partir de "Pressupostos de la Generalitat de Catalunya". Estat d'Ingressos i despeses (anys 2010 fins 2017)

A 2010, el govern va destinar 52,5 milions d'euros. La partida ha anat disminuint dràsticament fins arribar als 10 milions d'euros a l'any 2014, quantitat mantinguda en 2015 i 2016. El pressupost del 2017 ha estat més generós en l'assignació per a beques, elevant la despesa fins als 50 milions d'euros. No obstant això, encara no s'ha assolit el valor del 2010 mantenint-se una reducció del 5%. Des del 2010 al 2017, per la reducció d'aquesta partida les famílies han deixat de rebre 235,7 milions d'euros i només han rebut 184,1 milions.

Hi ha partides que afecten més que d'altres a la igualtat d'oportunitats i aquesta és una d'elles. Un descens en les beques i ajudes a l'estudi té un efecte directe sobre les condicions d'escolarització dels alumnes socialment més desfavorits. A curt termini, pot actuar sobre les desigualtats en les condicions de l'aprenentatge (disposar de beques menjador, material escolar, etc.) però també limita la possibilitat de seguir estudiant després de l'ensenyament obligatori a l'alumnat amb problemes d'accés vinculats a les condicions socioeconòmiques de partida incrementant les desigualtats de participació en el nivell post-obligatori.

VI. Efectes de les reduccions pressupostàries

En molts casos, les famílies han hagut de destinar part superior del seu pressupost a educació. La comunitat educativa s'ha bolcat durant aquests anys en minimitzar els efectes col·laterals de les retallades i en garantir el funcionament dels centres educatius. En aquest context apareix el copagament³ de les famílies: allà on els recursos de les escoles no arriben, son les

famílies les que col·laboren econòmicament per mantenir les condicions anteriors. Les famílies i el professorat pinten i fan manteniment dels centres, es fan donacions a escoles per a la compra de material educatiu, s'incrementen les quotes de material escolar, etc. En alguns casos fins i tot es contracta a personal per suplir la reducció de recursos de l'Administració, responsable del sistema educatiu.

Les aportacions voluntàries han passat sovint a formar part dels recursos econòmics del centres educatius però també estan introduint un factor de desigualtat entre centres dins de l'escola pública. **No totes les famílies estan en condicions per destinar més recursos del seu pressupost a l'educació dels seus fills i filles. Les famílies que estan en entorns més desfavorits no es poden fer càrrec d'aquestes despeses.** Les diferències en l'escola pública son cada cop més pronunciades: l'escola pública a la que acudeixen famílies amb una situació econòmica més favorable no és la mateixa que l'escola pública de les classes amb menys capacitat econòmica. És en aquest moment quan parlem de l'aparició de una triple xarxa, tenim escoles privades concertades, escoles públiques amb copagaments i escoles públiques tradicionals.

2. Concerts educatius

Per últim analitzarem les assignacions destinades a concerts educatius. L'educació concertada inclou l'educació impartida en centres privats que, mitjançant concerts econòmics, reben finançament públic adequant el funcionament al dels centres públics. L'Administració realitza una transferència corrent a centres de titularitat privada i inclou dues partides: la nòmina delegada, que es paga mensualment directament al professorat dels centres privats i una altra partida per a despeses de funcionament i altres. A part, els centres privats concertats també poden rebre altres subvencions⁴.

---

³ En una petita enquesta realitzada per la Federació de AMPA/ AFA d'escola pública de Catalunya (FAPAC) s'ha començat a valorar el copagament de les famílies. Alguns dels resultats obtinguts són els següents:

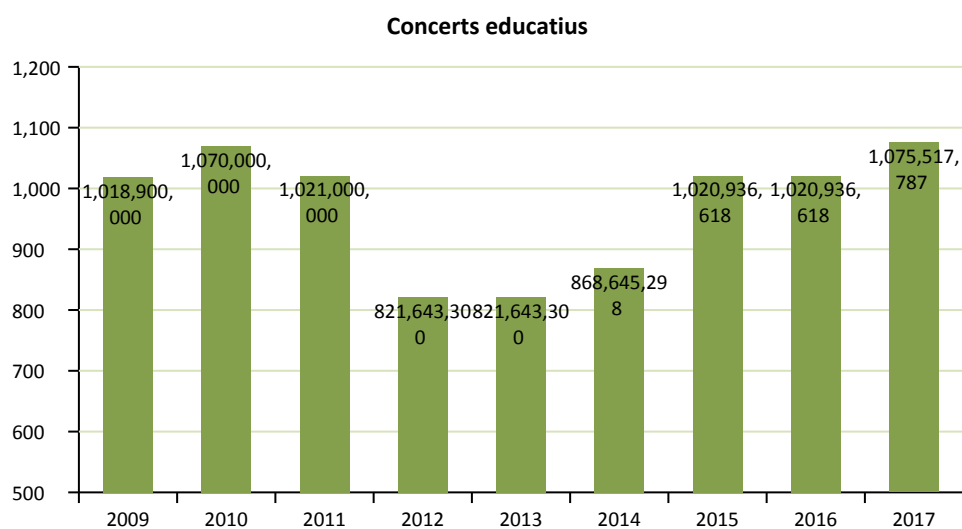
- El 18,3% de les AMPA/ AFA fan donacions dineràries als centres de valor mig 3.853 euros.
- El 29,4% de les AMPA/ AFA fan donacions en espècie per valor mig de 9.731 euros.

Casi el 20% de les AMPA/ AFA contracten personal: bibliotecàries, professores d'anglès, especialistes, auxiliar de converses d'anglès, vetlladores, logopeda, psicòlegs, administratives, etc. El valor mig de la contractació és de 5.618€.

Totes les escoles que han respost l'enquesta paguen quota de material escolar més altres despeses com sortides, excursions, etc. Els valors fluctuen entre 15 i 200 €/any per material escolar i entre 25 i 700€/any per a la resta de pagaments (sortides, colònies, etc.).

⁴ Aquest seria el cas de les convocatòries publicades recentment com la RESOLUCIÓ ENS/2049/2017, de convocatòria pública per a la concessió de subvencions destinades a centres concertats per a la contractació de personal per atendre alumnes amb necessitats educatives especials, per al curs 2017-2018 o l'ORDRE ENS/198/2017, de 25 d'agost, per la qual s'aproven les bases reguladores del procediment de concessió de subvencions per dotar de finançament addicional els centres privats que presten el Servei d'Educació de Catalunya en entorns de característiques socioeconòmiques desfavorides, en aquest últim cas es pot veure com els criteris són opacs i es difícil saber en quin concepte s'ofereixen aquestes subvencions.

L'evolució del pressupost per als concerts educatius ha estat la següent:

Font: elaboració pròpia a partir de "Pressupostos de la Generalitat de Catalunya". Estat d'Ingressos i despeses (anys 2009 fins 2017)

A partir de l'any 2010 es redueix el pressupost en concerts des de 1.070 milions d'euros fins al 2012 amb 821,6 milions xifra que es manté en el 2013 (pròrroga pressupostària). A partir del 2014, aquestes assignacions es recuperen i al **2017 el pressupost públic destinat a els centres privats concerts és de 1.075,5 milions d'euros, superant el valor del 2010**. Cal dir que de totes les partides analitzades és **l'única que incrementa fins a recuperar la xifra del 2010 augmentada en més de cinc milions d'euros**. Recordem que el pressupost global d'educació és encara a l'exercici 2017 casi un 10% inferior al valor del 2010 amb un 10% més d'alumnat a les aules.

Hom pot raonar que sobretot en els cursos 2012/13 i 2013/14 l'escola privada concertada va patir els efectes de les retallades pressupostàries, però també podem afirmar **que la profunditat de les retallades no ha estat la mateixa**. I no només això, ja hem vist anteriorment⁵ com durant aquests anys es van desviar fons destinats al funcionament de llars d'infants municipals a l'escola privada concertada. Per altra banda, l'informe mensual d'execució pressupostària del desembre 2016 recollia que les transferències corrents s'havien incrementat en 190,5 M€ dels quals 33,8M€ degut als concerts educatius per l'aplicació de l'increment retributiu del 1% del personal dels centres concertats. En l'informe d'execució de desembre de 2015, diu que les transferències corrents incrementen un 3,7% on l'increment més important són els concerts educatius. Ambdós casos suposen transferències entre partides pressupostàries que beneficien a l'escola privada concertada.

I. Transparència dels comptes públics

Un dels principis bàsics que hauria d'orientar la política de finançament de l'educació és el principi de la transparència dels comptes públics. En la documentació que recull els pressupostos es poden veure algunes coses, bàsicament les analitzades, però no es pot fer un

⁵Veure apartat Despeses de funcionament dels centres educatius

seguiment de tota la despesa pública. Ens trobem amb ús de formats tancats, partides pressupostàries poc desglossades que dificulta saber que s'inclou sota l'epígraf, no estan organitzades de manera que la comunitat educativa conegui la distribució de les assignacions a centres, zones, a famílies, entre d'altres. No es disposa d'informació sobre l'execució pressupostària a nivell de partides pressupostàries, només a nivell de capítols. Aquest element és determinant a l'hora de saber exactament què ha passat. Durant l'exercici es produeixen modificacions de crèdit i transferències entre partides que no es poden seguir. A partir del 2016, l'execució pressupostària ha recollit l'evolució d'alguns conceptes. És el cas dels concerts educatius. El pressupost inicial d'aquesta partida per al 2016 era de 992,5 milions d'euros, xifra del pressupost. Aquesta quantitat es va incrementar en 124,4 milions d'euros, acabant sent els crèdits definitius, segons el document d'execució pressupostària, de 1.116,9 milions d'euros; un increment del 12,53% per la via de modificació pressupostària. Aquestes modificacions les realitza el govern i són opaques per al conjunt de la ciutadania.

Els exemples anteriors il·lustrem com l'escola privada concertada ha rebut al final més dotació pressupostària per la via de modificació i transferència entre partides que la que inicialment estava prevista. Aquestes dotacions extres han sortit de deixar de finançar altres conceptes que estaven pressupostats, com seria el cas del funcionament de les llars d'infants municipals. La ideologia dels nostres governants apareix al darrera aquests moviments en els comptes públics.

II.A on van els concerts educatius?

La Resolució ENS/1297/2014, de 3 de juny (DOGC núm. 6641, d'11. 6.2014), per la qual s'eleva a la Resolució ENS/555/2014, de 18 de febrer, per la qual es resol amb caràcter provisional la renovació dels concerts educatius dels centres privats per als ensenyaments obligatoris i d'educació infantil de segon cicle, enumera els 611 centres privats als que l'Administració de la Generalitat els atorga un concert educatiu. La informació que conté l'annex, elaborada, és la següent:

	Nombre centres concertats	Nombre línies Edu Infantil 2n Cicle concertades	Nombre línies Edu Primària concertades	Nombre línies ESO concertades	Total línies concertades
Religiosos	384	691	1678	676	3045
No religiosos	227	303	568	272	1143
TOTAL	611	994	2246	948	4188

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Resolució ENS/555/2014

El 63% dels concerts educatius recauen en escoles religioses. Si mirem el nombre de línies que es concerten en cada centre educatiu el percentatge anterior s'eleva fins al 73% per a les escoles concertades religioses. La distribució per etapes educatives ens dona un 69,5% per a les línies Educació Infantil de segon cicle per als centres concertats religiosos, un 74,7% per als centres d'Educació Primària i un 71,3 per als centres d'ESO.

Si tenim en compte que la distribució del pressupost en concerts es realitza bàsicament en funció de nombre de línies⁶, podem dir que **l'escola concertada religiosa ha rebut a l'any 2016 821,1 milions d'euros del pressupost públic.**

⁶ Si fem aquest càlcul en funció del nombre de centres la quantitat seria de 702 milions d'euros, però les escoles concertades religioses acostumen a tenir més línies que les no religioses i és aquest el paràmetre que millor es assenyalava la distribució del pressupost dels concerts educatius.

3. Conclusions

La lectura dels pressupostos ens ha revelat que la magnitud de la desinversió en el sistema educatiu ha estat considerable. Ha afectat principalment a les partides on les retallades es poden aplicar més fàcilment. **Recordem que un 70% del pressupost en educació és captiu i no es pot reduir en el curt termini i les assignacions més fàcilment reduïbles són també aquelles que més condicionen la qualitat de l'educació en el llarg termini.**

Al llarg d'aquest article hem pogut veure com el pressupost en educació de la Generalitat de Catalunya s'ha reduït entre 2010 i el 2017 un 10%, aquesta xifra va ser del 22% en el 2014 respecte al 2010. A la vegada, el nombre d'alumnes s'ha incrementat en un 10% de manera que la reducció en el pressupost per alumne ha estat de més d'un 25% a l'any 2015 respecte al 2010. Aquesta xifra ha acabat sent a l'any 2017, un 20,3% inferior al valor del 2010.

A l'hora d'analitzar les diferents assignacions pressupostàries, hem vist com les partides més afectades han estat:

- **Equipaments escolars:** al 2010 el govern va dedicar 221,1 milions d'euros a la construcció d'equipaments escolars, al 2014, 45 milions (un 80% menys que al 2010), al 2015 un 70% menys i al 2017, 85,9 milions d'euros, xifra que encara és un 61% inferior al valor del 2010. En el període 2010- 2017, s'han deixat d'invertir 879,46 milions d'euros. Podem trobar en aquesta xifra l'explicació que a l'inici del curs escolar 2017/18 hi hagin **més de 1.000 escoles o instituts funcionant en barracots o aules prefabricades.**
- **Despeses de funcionament dels centres educatius.** A partir del pressupost de l'any 2015, desapareixen les assignacions destinades al foment i al funcionament de les llars d'infants municipals. Les despeses de funcionament dels centres s'han reduït fins al 21% al 2016 i fins al 14% al 2017 respecte a 2010.
- **Programes i suport educatiu.** A partir del pressupost de l'any 2011, desapareix la partida destinada a la innovació educativa i les assignacions per actuacions de suport a centres educatius passen de 17,3 milions d'euros en 2010 a 0,84 en 2016 i 1,3 milions en 2017; reduccions considerables del 95 i 92% respectivament.
- **Formació del personal docent.** Aquesta partida ha passat de 8.189.460 euros (2010) a 181.000 (2016), una reducció del 98%. En el 2017, es recupera fins als 3.470.000 euros, mantenint-se una disminució del 58%. El govern de la Generalitat no ha escoltat les recomanacions de l'OCDE (2013) que indiquen als governs no reduir les assignacions a la formació del personal docent ja que aquestes són claus per millorar el rendiment dels sistemes educatius.
- **Beques i ajuts a l'estudi.** A l'any 2010 els pressupostos destinaven 52,5 milions d'euros per a beques i ajuts a l'estudi. Del 2014 fins al 2016 aquesta quantitat ha estat només de 10 milions d'euros. El 2017 s'ha pressupostat 50 milions d'euros.

En canvi, quan hem analitzat l'evolució del **pressupost dels concerts educatius**, la tendència no ha estat la mateixa. Fins al 2013, la partida es redueix passant de 1.070 milions d'euros al 2010 a 821,6 en 2013. Però a partir d'aquest any, quan la resta d'assignacions continuen reduint-se, les transferències per als concerts comencen a **incrementar** i s'aconsegueix que les **assignacions per al 2017 superin les de l'any 2010.** Aquest fet només succeeix en aquesta

partida. També hem vist com via modificacions pressupostàries s'incrementen les assignacions que es destinen als centres privats concertats, a costa d'altres partides públiques com son les de funcionament de les llars d'infants municipals.

On queden les previsions de la LEC?

Veiem que la Llei d'Educació de Catalunya recollia dos compromisos:

1. Situar en vuit anys la despesa educativa a l'entorn, com a mínim, del 6% de producte interior brut (PIB).
2. En 4 anys, els pressuposts educatius s'incrementarien en 1.000 milions d'euros respecte al pressupost del 2009 i en 8 anys l'increment seria de 1.500 milions d'euros

En relació al primer, les últimes xifres publicades corresponen a l'any 2015⁷ i situen la despesa educativa de totes les administracions públiques entorn del 2,8% del PIB, molt lluny del 6% que establia la LEC. Si bé encara no disposem de les dades d'inversió pública en educació per al 2017 (faltaria les aportacions del MECD) podem concloure que no es compliran les previsions de la LEC. Aproximadament, el 73% de la despesa en educació pública correspon a finançament de la Generalitat de Catalunya. Així, per a l'any 2015, només el pressupost de la Generalitat suposava una inversió del 2,14% del PIB en educació, xifra que s'eleva fins al 2,8% quan afegim la inversió de l'Administració General de l'Estat. Per a l'any 2016, la inversió de la Generalitat en relació del PIB és del 2,06%, per sota de la del 2015. Amb aquestes dades ens desviem encara més de l'objectiu de la LEC.

Sobre l'increment dels pressuposts educatius en 1.000 milions d'euros fins al 2013 i en 1.500 fins al 2017, podem concloure, que no s'ha acomplert el que estableix la LEC, la xifra per a l'any 2017 hauria d'haver estat de 6.622 milions d'euros, quan ha estat de 4.821 milions, 1.801 milions menys que el valor compromès i inferior en més de 300 milions d'euros al punt de partida (2009).

En conclusió, el govern ha incomplert totalment la pròpia llei d'educació aprovada pel Parlament i a la vegada la reducció pressupostària aplicada ha incidit més profundament en els centres públics. La caiguda de les inversions en educació pública i la diferència en l'aplicació de les reduccions pressupostàries ha introduït més desigualtat en un sistema educatiu caracteritzat per l'existència d'una doble xarxa, en la que centres de titularitat privada son finançats amb recursos públics. Els concerts educatius han superat amb èxit les "retallades" pressupostàries i es fa evident la càrrega ideològica dels pressuposts.

El govern ha prioritzat l'educació pública? Els pressuposts ens diuen que no, que la prioritat dels governants ha estat el funcionament dels centres privats concertats protegint aquests centres i fent inclús modificacions pressupostàries, que no estan subjectes al control parlamentari, per afavorir-los. La caiguda del pressupost per a beques i ajuts a l'estudi, del pressupost destinat a l'educació de 0 a 3 anys, de les assignacions per al funcionaments dels centres o per a la construcció d'equipaments educatius no fan més que incrementar la bretxa

---

⁷ L'última dada del PIB Catalunya publicada per IDESCAT és la del 2016 sent de 223.629 milions d'euros (dada provisional). A l'any 2015, aquesta xifra era de 215.641. L'increment del PIB entre aquests anys ha estat del 4%. Com la despesa pública en educació inclou també els fons que destina el MECD no podem fer el càlcul per al 2016, ja que el Ministerio encara no ha publicat aquest valor.

entre l'alumnat amb una composició social més desfavorida de l'alumnat procedent de famílies amb més capital econòmic i cultural. Les aportacions econòmiques realitzades per les famílies en resposta a la reducció del pressupost en educació també es un nova font de segregació a l'hora que es configura una triple xarxa dins del sistema que marca la tendència cap a tres diferents tipus de centres: l'escola privada finançada amb pressupost públic, els centres educatius públics on les famílies aporten recursos econòmics via copagaments i els centres públics en els quals les famílies no poden fer aportacions i que de no haver-hi un canvi de tendència en els pressupostos, potenciarà l'aparició d'una escola pública de caràcter assistencial.

Barcelona, 12 de setembre de 2017

Bibliografia

Bonal, X (2015) *Crisis, educación y desigualdad: una cuestión de paradojas*. Investigar em Educaçao- IIª Série, Número 3.

Generalitat de Catalunya. *Estadístiques del Departament d'Ensenyament*. Anys 2010- 2017. <http://ensenyament.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/estadistiques-ensenyament/>

Generalitat de Catalunya. *Execució mensual del pressupost consolidat del Sector Públic Administratiu*. Generalitat de Catalunya (2016) <http://dadesobertes.gencat.cat/ca/cercador/detall-cataleg/?id=7570>

Generalitat de Catalunya. *Pressupost de la Generalitat de Catalunya. Estat d'Ingressos i despeses*. Exercicis 2009- 2017. http://economia.gencat.cat/ca/70_ambits_actuacio/pressupostos/

Lucas, R (1988) *On the Mechanics of Economic Development*. Journal of Monetary Economics, 22 3-42

Ministerio de Educación, Ciencia y Deporte (2017) Sistema Estatal de Indicadores de la Educación . Edición 2017. <https://www.mecd.gob.es/dctm/inee/indicadores/2017/2017-seie-final-16-agosto-2017r.pdf?documentId=0901e72b82620a46>

OECD (2013) Education Indicators Focus

Romer, P. (1990) *Endogenous Technological Change*. Journal of Political Economy, Vol. 98, No. 5, Part 2, pp. S71-S102,

Schultz, T (1961) *Investment in Human Capital*. The American Economic Review, Vol 51, No 1.